

Izvestja muzejskega društva prinašajo v svojem 2. sešitku to-le vsebino: *Ÿ. Pečnik* popisuje izkopine na Gori pod cerkvijo Sv. Magdalene pri Šmariji, kar se jih je našlo v zadnjih dveh mesecih; *S. Rutar* objavlja novo zbirko jako lepih besed za nemško-slovensko starinoslovsko terminologijo; *Ÿ. Scheinigg* nadaljuje razpravo o slovenskih osebnih imenih v starih listinah; *A. Koblar* spopolnjuje članek prof. J. Vrhovca o zgodovini pošte na Kraunjskem (glej »Ljublj. Zvon« 1888.) in razglša potem drobtine iz furlanskih arhivov; končno pa *S. Robič* opisuje 45 vrst kraunjskih listnatih mahov. V »Malih zapiskih« čitamo poročilo iz Italije o starinoslovski in zgodovinski značnosti v Rimu (*S. Rutar*), člančič o stolpu ljubljanskega Gradca (*A. Koblar*) in beležke: »Kraunjski del ljubljanske škofije leta 1605.«, »Darovanje sveč v ljubljanski stolnici leta 1597.«, »Slovstvo o domoznanstvu slovenskih dežel«, »Ptiči v tivolskem gozdu pri Ljubljani« in »Starinske najdbe pri mestu Kranji«. Napósled priobčujejo »Izvestja« darove dežel-nemu muzeju leta 1893. ter zapisnik knjig in časopisov, kar so jih poslala zvezna društva od dné 21. junija 1892. do dné 23. januarja 1893. leta. — Vsem prijateljem domo-znanstva priporočamo »Izvestja muzejskega društva« kar najtopleje. *A. Kaspret.*

Postojna, sloveča postojnska jama in njena okolica. Pomnožena izdaja s črtežem in dvaindvajsetimi podobami jame, Postojne in njene okolice. Po raznih virih spisal *Ÿ. B. Postojna*. Tiskal in založil Rihard Šeber, 1893. Str. 62. Cena 25 kr. — Knjižico je treba pohvaliti zaradi lične zunanosti in vrlo pogojenih slik; opisovanje je točno in zanesljivo, tako da bode delce prijalo vsakomur, kdor si ogleda postojnsko jamo. V jezikovnem in stilistiškem oziru pa bi potrebovala knjižica uprav korenitih poprav.

Grammatica della lingua slovena. Knjigarna Patronato v Vidmu naznanja, da je izdala italijansko-slovensko slovnico, katero je po tretji izdaji dr. Sketove nemško-slovenske slovnice priredil prof. *dr. Jožef Loschi*. Knjiga obseza 490 strani v mali osmerki ter ima na konci slovensko italijanski in italijansko-slovenski slovar. Vezan izvod veljá štiri lire. Naročila vzprejema Libreria Patronato, via della Posta, 15, Udine.

Koncert »Glasbene Matice«. (Konec.) »Stabat Mater« obseza deset samostojnih toček, izmed katerih razodeva vsaka záse moč genija. V kratkem uvodu (H-mol) se glási skozi osem taktov v vsem orkestru le jeden ton, s katerega se vzpenjajo posamični glasovi drug za drugim v oktavah, slikaje veličastno in pretresujočo situvacijo: Kristus visi na križi, in njega mati, potrta od prevelike bolesti, stoji pod križem. Ti posamični kvišku kipeči glasovi v zvezi z izraznim glavnim motivom, ki se polagoma oglašá v celotnem orkestru, izražajo srčno žalost in tožne poglede objokane matere na svojega sina. Glavni motiv (»Stabat Mater«) se stopnjuje od najudanejšega mirnega izraza do najmogočnejšega dramatiškega in srce pretresujočega ff-účinka vsega orkestra. Že sam kromatiški glavni motiv — zakladni kamen, na katerem je postavljena vsa stavba prvega dela — povišuje v značilni svoji plastiki s padajočo zmerjó in izrazovito kromatiko muzikališki izraz bolesti. Kontrapunktiško izvajanje glavnega motiva, široke, v plemenitem klasiškem duhu izvedene modulacije, tematiško barveno slikanje, katero doseza skladatelj, prestavlja motiv iz tožnega, potrtega H-mola v jasni, živejši D-dur, in ritmika, ki se ziblje sedaj mirno in jednostavno, sedaj zopet živahneje in muogovrstneje, končno neprisiljeno tekoča melodika in genijalnost muzikalnih mislij — vsa ta klasiško-temeljita izobraženost in genijalno-velikanska tvorna sila Dvořakova, spojena z vsemi pridobitvami novodobne tehnike v harmoniji in instrumentaciji, vsi ti bistveni znaki Dvořakovega skladanja dičijo že prvo številko njegovega dela. Kontrapunktiški zapletki v uvodu, ožinoma vojeni, v vsakem glasu za dva takta pozneje vstopajoči motivi se izvajajo v pevskem in orkestralnem delu, izraz se stopnjuje v melodiških sekvencah vedno silneje do mogočnega,

3. Na krivih potih. Povest. Preprostemu ljudstvu v pouk in zabavo spisal *Žaljski*. „Slovenskih večernic“ 47. zvezek. Povest je osnovana na dobri podlagi in se v prvem delu razvija kaj spretno, pozneje pa, zlasti odkar ubegne Ivan iz ječe — možko bi bilo pač bolj, da bi ne bil! — zdi se nam nekoliko preromantiška za sedanjo dōbo. Zlog je semtertja gostobeseden, sicer pa je pripovedovanje zanimljivo in živahno; sploh razpolaga pisatelj z dobro pripovedno tehniko. Zató se utegne knjiga močno prikupiti sosebno takim čitateljem, katerim ni mnogo do moderne realistiške meri. — 6. Koledar za navadno leto 1894, prinaša poleg kalendarija in običnega imenika družabnih članov članek *dr. Andreja Karlina* o kapelici sv. Cirila in Metoda v baziliki Sv. Klementa v Rimu (s podobo), črtico o „Ujetniku Napoleonovem“ (papeži Piji VII. s podobo), članek o Slovencih v Ameriki (z zemljevidom Združenih držav), spisal *E. S. Šušteršič*, povest „Blagor žalostnim“, spisal *dr. J. Vošnjak*, življenjepis Mateja Cigaleta (s podobo), sestavil *Ivan Navratil*, povest „Terno“, spisal *Slavoljub Dobravec*, povestico iz ptičjega življenja, „Slavec“, spisal *J. Fr. Rádlinski*, pravljico „Trije modri nauki“, poslal *Mihael Lazar*, življenjepis Frančiška Cegnarja (s podobo), spisal *dr. K. Glaser*, člančič „Valentin Črne, slaven slovenski kmetovalec preteklega stoletja“ (s podobo), spisal *Fridolin Kavčič*, sliko iz národa „Tratarjev dolg“, spisal *Ivan Štrukelj*, rusko národno bajko „Bogati Marko“, poslovenil *Ivan Steklasa*, *dr. Križaničev* „Razgled po katoliških misijonih“ (s 3 podobami), poročilo o prvem slovenskem katoliškem shodu (z dvema podobama), spisal *dr. Fr. Lampe*, „Črtico iz življenja rjavega hrosta“ (s podobo), v obliki živalske povesti, spisal *Fr. Štupar*, „Gospodarske drobtinice za pahišno gospodarstvo“, sestavil in spisal *Fr. Podborški*, „Črtice o zadnji ljudski šetvi“, spisal *Ivan Scheinigg*, „Slovenske posojilnice l. 1893.“, spisal *Ivan Lapajne*, „Razgled po svetu“, sestavil *Lipe Haderlap*, in narodne uganke, nabral *Lipe Vrhovski*. Za pesmi so poskrbeli *Jož. Benkovič*, *Jos. Podkorenčan*, *Fanko Leban* in *A. Medved*. Vsebina „Koledarju“ je torej jako bogata, in kakor radi priznavamo, dobro izbrana. — Iz družbinega oglasnika je razvidno, da je bilo letos 57.398 družabnikov; priraslo jih je od lani 744, odpadlo 1049. Dohodkov je bilo od dné 1. vélikega srpana 1892. leta do dné 1. vélikega srpana 1893. leta 63834 16 gld., troškov 63806 35 gld., torej je ostalo gotovine 27 82 gld. Po pristopu novih dosmrtnih udov je letos družbeni matici priraslo 1557 40 gld. v gotovini. Vsa matičina glavica znaša torej dné 1. vélikega srpana 1893. leta gotovine 23959 40 gld. in v obligacijah 200 gld. ter je na obresti zavarovana v družbinih hišah in tiskarni. — Za prihodnje leto izdá družba zopet šest knjig, in sicer *dr. Lampetove* „Velike zgodbe sv. pisma“, *Slomškovo* „Krščansko devišstvo“, *Dularjevega* „Slovenskega živinorejca“, *Čilenškove* „Naše škodljive rastline v podobi in besedi“, „Slovenske večernice za pouk in kratek čas“ in „Koledar za navadno leto 1895“. Odbor razpisuje tudi za leto 1894. dvesto gld. za šest krajsih izvirmih povestic, vsaki po 35 gld., ki obsezaj vsaj pol tiskane pōle, in sto in štiriideset gld. za štiri poučne spise razne vsebine, vsakemu po 35 gld. v obsegu pol tiskane pōle. Rokopisi naj se pošljejo društvenemu tajniku do dné 1. vélikega travna 1894. leta brez podpisanega imena; pisatelj naj svoje ime razločno zapiše na poseben zapečaten listič, v katerem naj zajedno naznani, ali želi rokopis, ako ne bode obdarovan ali vzprejet, nazaj ali ne. Prisojena darila se izplačajo na god sv. Mohorja dné 12. malega srpana 1894. leta.

Izvestja muzejskega društva. Peti sešitek tega znanstvenega lista obseza naslednje razprave: „Boji na Krajinah in zmaga pri Sisku pred 300 leti“, spisal po virih kranjskega deželnega arhiva *A. Koblur*; „Dva spomenika osvoboditve Dunaja v letu 1683.“, prvi stoji v Tlakah blizu Šmarija, drugi pa v Škofeljci; „Doneski k zgodovini dominikanskega samostana v Velesovem“, spisal *Fr. Pokorn*. Posneti so iz samostanskega

arhiva očetov kapucinov v Škofji Loki in se tičejo klavzure in pravil velesovskih redovnic leta 1593. „Drobnice iz furlanskih arhivov“, nabral *A. Koblar* obsezajo regeste in posnetke iz listin o zgodovini teh-le kranjskih farâ in samostanov: Sora, Stara Loka, Stari Trg pri Loži in pri Poljanah, Setičina, Sv. Križ pri Turnu, Svibno, Šent Jernej, Šent Jurij pri Kranji, Šent Rupert, Šent Vid pri Setičini, Škocijan pri Turjaku i. dr.; „Kranjski mahovi spisal *S. Robič*“ (Konec). Za temi razpravami so natisnjeni „Mali zapiski“ raznovrstne vsebine: Ljubljana leta 1810., slovenske pridige, slovstvo o domoznanstvu slovenskih dežel, ocena A. Lesjakove zgodovine dobrovske fare pri Ljubljani, starinske najdbe na Magdalenski Gori, pasji davek, zvonova na ljubljanski mestni svetovalnici, kongres v Ljubljani leta 1821., čebelojedec in kukavica v gnezdu zelene žolne. Na obveznih platnicah beremo dve prošnji, na kateri opozarjamo prijatelje domačega slovstva in cerkvene umetnosti. Slovenci nimamo knjižnice, v kateri bi bili vsi duševni proizvodi slovenski. Slovenske knjige v licejalni knjižnici so smentertja nedostatne, posamezni listi so pomazani in često iztrgani, in najimennitnejša dela kakor „Zvon“ so za znanstvene namene nerabna. Zato kaže muzejsko knjižnico takó spopolniti, da bi ustrezala znanstvenim potrebam. V ta namen je g. *A. Koblar* natisnil zapisek tistih slovenskih in nemških knjig, ki niso v muzejski knjižnici, in prosi domoljube, da bi prodali ali podarili zavodu take knjige, katerih še nima. Iskreno želimo, da se pozivu g. Koblarja do cela ugoti, in priporočamo vsem rodoljubom, naj bi podpirali, kolikor je moči, muzejsko knjižnico. Drugi poziv se tiče cerkvene umetnosti. Cerkveni oskrbniki se opozarjajo, naj slikanih sten starih cerkvâ nikar ne mažejo z beležem, temveč prenové po pametnem poti. Kjer so že slike pobeljene, naj se z lesenim kladivom belež oprezno odpravi. Po tem poti se nam odpré mnogo starih naših spomenikov cerkvenega slikarstva na Slovenskem iz minulih stoletij.

A. Kaspret,

Slovanska knjižnica. Meseca listopada sta zopet izšla dva zvezka »Slovanske knjižnice«. Tretji snopič prinaša dve povesti iz ruščine »Slučajno«, spisal P. N. Polevoj, in »Amerikanci«, pripovedko J. J. Jasinskega, obe preložil *Ź. Kogej*. Druga nam ugaja nekaj menj od prve. Tudi je v tem snopiči nekoliko življenjepisnih črtic o Polevoji in Gregorčičeva pesem »Naša zvezda« v cirilici. — Četrti snopič prinaša »Protivja«, slika iz slovaškega življenja, spisala *Ljudmila Podjavorinská*, mlada pisateljica slovaška. Povest se bere jako lepo in prijetno, ima pa za vsebino žalostno razmerje slovaških kmetov proti židom. Uredništvo ji je dodalo nekaj razjasnil, za njimi pa še čitamo nekoliko o azbuki in dve Gregorčičevi pesmi v cirilici. — »Slovanska knjižnica« si je pridobila že lepo število prijateljev, vendar še ne dovolj. Iskreno bi nam bilo žal, ako bi zaradi malomarnosti slovenskega občinstva ne uspevalo to zaslužno književno podjetje! — Jezik v poslednjih dveh snopičih je dôkaj uglajen in prijeten; toda zakaj čitamo še vedno stavke kakor »Lica bila so mu bela . . .« namesto »Lica so mu bila bela . . .« ali »A ona bila je v zadregi in vznemirjena ter plašno ozirala se . . .« namesto »A ona je bila v zadregi in vznemirjena ter se je plašno ozirala« i. t. d. ? — Namesto »stopiti s konja« je pač bolje samo »razjahati«. Z oblikami »učeraj, »prašati, »stati, »šeč« pa se naš list nikakor ne more sprijazniti.

»Glasbena Matica« razpošilja te dni svojim članom „Album iz pesmij za višji glas s spremljevanjem klavirja; zložil *Anton Nedvêd*“, in „Poročilo o delovanji „Glasbene Matice“ za leta 1888/9, 1889/90, 1890/91, 1891/2 in 1892/93.“ Pridržujê si oceno Nedvêdovih samospjevov za prihodnjo številko, veselo pozdravljamo ukrep „Glasbene Matice“, da je izdala poročilo, iz katerega se jasno vidi marljivo delovanje tega glasbenega zavoda v minulih petih letih.